

Lars Behrenz & Mats Hammarstedt

Arbetsinkomster bland andra generationens invandrare

– en intergenerationell studie

I denna artikel* studeras arbetsinkomster bland andra generationens invandrare i Sverige. Studien visar att det finns stora skillnader i arbetsinkomster mellan andragenerationsinvandrare beroende på varifrån föräldragenerationen härstammar. I många fall har andragenerationsinvandrarna lägre arbetsinkomster än de svenska jämförelsegrupperna. Som tänkbara förklaringar till de observerade skillnaderna framförs att överföringen av egenskaper mellan generationer är betydelsefull samt att olika former av etnisk diskriminering kan förekomma.

Av Sveriges cirka nio miljoner invånare år 2002 är närmare en miljon födda i något annat land. Detta innebär att cirka elva procent av Sveriges totala befolkning invandrat till Sverige. Den stora andelen utrikes födda individer har givit upphov till en andra generation invandrare, dvs individer födda i Sverige av utrikes födda föräldrar. Idag uppgår antalet individer vilka är födda i Sverige med minst en utrikes född förälder till cirka 800 000. Totalt uppgår således den första och andra generationen invandrare till knappt 1,8 miljoner individer.

Det faktum att omkring 20 procent av Sveriges befolkning har invandrabakgrund gör att den politiska relevansen rörande invandrares assimilering på svensk arbetsmarknad är uppenbar. Invandrare vilka integreras snabbt på svensk arbetsmarknad blir inte beroende av någon alternativ försörjning vid arbetslöshet eller låga arbetsinkomster. Detta leder till lägre kostnader för den offentliga sektorn i form av t ex arbetslöshetsersättning och socialbidrag.

Olika studier har visat att 1950- och 1960-talens arbetskraftsinvandrare ofta hade stor framgång på svensk arbetsmarknad (se Bevelander 2000; Ekberg 1983; Scott 1999; Wadensjö 1972). Ofta var sysselsättningsgraden högre och arbetslösheten lägre bland

Fil dr **Lars Behrenz** och fil dr **Mats Hammarstedt** är universitetslektorer i nationalekonomi och verksamma vid Centrum för arbetsmarknadspolitisk forskning (CAFO) vid Växjö Universitet.

* Författarna vill tacka Lennart Delander och redaktionen för *Arbetsmarknad & Arbetsliv* för värdefulla synpunkter.

dessa invandrare än bland den infödda befolkningen. Deras relativa inkomster låg också väl i nivå med den infödda befolkningens inkomster. Från mitten av 1970-talet och framåt kom invandringens karaktär att förändras. Inslaget av flyktingar ökade. Invandringens förändrade karaktär kom tillsammans med den allmänna konjunkturbedgången i mitten av 1970-talet att leda till allt sämre arbetsmarknadsposition och försämrade relativa inkomster för invandrabefolkningen (se Ekberg & Hammarstedt 2002). Denna utveckling fortsatte sedan trots högkonjunkturen under 1980-talet och situationen har förvärrats under 1990-talet även om en viss återhämtning skett under de allra senaste åren (se Edin & Åslund 2001; Ekberg & Hammarstedt 2002; Hammarstedt 2001).

Trots det faktum att inkomstpositionen bland den utrikes födda befolkningen i Sverige är relativt väl kartlagd och trots den betydande storleken på andra generationens invandrare i Sverige är forskningen kring andra generationen invandras inkomster alltjämt knapp. Syftet med denna artikel är därför att studera arbetsinkomster bland andra generationens invandrare i Sverige. Med andra generationens invandrare avses i denna artikel individer födda i Sverige av två utrikes födda föräldrar. Vi studerar andra generationens invandrare med föräldrar födda i regionerna Norden, Västeuropa, Östeuropa, Sydeuropa samt i utomeuropeiska länder. För att skapa homogena grupper har vi begränsat vår studie till andra generationens invandrare med fadern och modern födda i samma region. Till respektive grupp andra generationsinvandrare har vi sedan valt ut en jämförelsegrupp med individer vars båda föräldrar är födda i Sverige. De svenskfödda fäderna är utvalda som "tvillingar" till de utrikes födda fäderna.

Med detta menas att de utrikes födda fäderna och de svenskfödda fäderna är standardiserade i den meningen att de har samma ålder, yrke och bosättningsort. Genom att fäderna är "tvillingar" till varandra och mödrarna i samtliga fall kommer från samma ursprungsregion som fadern har vi så långt som möjligt standardiserat föräldragenerationen. Frågan är sedan om det finns skillnader i arbetsinkomst mellan barn till utrikes födda föräldrar och barn till svenskfödda föräldrar? Och kvarstår eventuella skillnader när vi konstanthåller för skillnader i faktorer såsom ålder, kön, utbildning, civilstånd och bostadsregion hos den andra generationen?¹

Teoretiska utgångspunkter

Den intergenerationella överföringen av egenskaper och förhållanden kan ske på många olika sätt. Man kan tänka sig att föräldrarnas personliga egenskaper överförs mellan generationer och på det sättet påverkar barnens framgång på arbetsmarknaden. Man kan också tänka sig att den aktuella etniska gruppens erfarenheter och kulturmönster överförs mellan generationer och därmed påverkar sannolikheten att t ex få en hög inkomst. Uppväxtmiljön i stort, t ex det bostadsområde man bor i är en annan miljöpåverkande egenskap som kan vara en delförklaring till att olika individer hamnar på olika positioner i samhället.

I den internationella litteraturen finner man ofta en ganska optimistisk syn på andra generationen invandras möjligheter på arbetsmarknaden. Chiswick (1977) hävdade

1. Arbetsinkomsten är definierad som individens totala inkomst från anställning och/eller egenföretagande 1997.

att om den första generationens invandrare till USA var positivt selekterade i så mening att den hade högre kapacitet och bättre motivation för arbete så skulle denna positiva selektion föras över till den andra generationens invandrare. Vidare menade Chiswick att om en invandrargrupp lyckas på arbetsmarknaden blir det lättare för nästa generation att nå framgång på arbetsmarknaden. Med utgångspunkt från Chiswicks resonemang kan vi alltså förvänta oss att graden av framgång hos andra generationens invandrare är beroende på graden av framgång hos den första generationen.

Men även andra studier understryker betydelsen av föräldragenerationens inkomster för graden av framgång hos nästa generation.² I Becker och Tomes (1979), Chiswick (1988) och Borjas (1992) presenteras olika allmänna teoretiska modeller som tar sin utgångspunkt i att föräldragenerationens livscykelinkomst allokteras mellan egen konsumtion och investeringar i nästa generations framtid.

Olika individer möter olika risk att bli diskriminerade på arbetsmarknaden vilket kan få betydelse för arbetsinkomstens storlek. En ekonomisk modell för att förklara förekomsten av diskriminering bygger på att det finns preferenser mot att anställa och/eller arbeta tillsammans med personer med annat etniskt ursprung än det egna (se Becker 1957). En annan modell förklarar förekomsten av diskriminering med höga informationskostnader (se Arrow 1972; Phelps 1972). Att informationen ej är kostnadsfri resulterar i att individerna ej blir bedömda efter sina egna egenskaper utan istället efter den grupp de tillhör, s k statistisk diskriminering. Vi kan därför förvänta oss att individer vars föräldrar är invandrare löper större risk att diskrimineras än individer vars föräldrar är födda i Sverige. Vi kan också förvänta oss att risken att stöta

på diskriminering är olika för individer med invandrarföräldrar med olika etniskt ursprung. Till exempel torde risken att bli diskriminerad vara större för individer vars föräldrar är födda i utomeuropeiska länder än för individer vars föräldrar är födda i något annat nordiskt land. Även bland individer vars föräldrar är födda i Väst- eller Östeuropa torde risken att stöta på diskriminering vara lägre än bland individer vars föräldrar invandrat från länder utanför Europa.

Några tidigare studier

Tidigare forskning kring andra generationen invandrades framgång på arbetsmarknaden har i hög grad varit inriktad mot att studera huruvida det finns skillnader i arbetsmarknadsposition, inkomster och utbildningsnivå mellan individer med utrikes födda föräldrar och individer med infödda föräldrar. Endast i ett fåtal fall har studierna även varit av intergenerationell karaktär, dvs hänsyn har tagits till individernas föräldrabakgrund.

Bland tidiga internationella studier rörande andra generationen invandrades arbetsmarknadskarriär och inkomster märks Chiswick (1977) och Carliner (1980). I studierna användes data för första och andra generationens invandrare i USA 1970. Studierna var begränsade till män och visade att såväl första som andra generationens invandrare i USA hade högre löner än infödda med samma ålder och utbildningsnivå. En brist i dessa undersökningar är att de båda generationerna observeras vid samma tillfälle. Endast ett fåtal av de första

2. För en översikt över forskningsfältet kring intergenerationell rörlighet på arbetsmarknaden, se Solon (1999).

generationsinvandrare vilka förvärvsarbetade i USA 1970 torde haft barn vilka förvärvsarbetade 1970. Således finns svaga kopplingar mellan föräldrar och barn i de undersökta generationerna.

Borjas (1993) jämförde relativlönen för första generationens invandrare i USA 1940 med relativlönen hos andra generationens invandrare i USA 1970. Med relativlön menas då lön i förhållande till genomsnittlig lön hos den infödda befolkningen. Tanken hos Borjas var att de föräldrar vilka förvärvsarbetade 1940 hade barn som förvärvsarbetade 1970. Dock saknades kopplingar mellan generationerna på individuell nivå. Det var således inte barn och föräldrar som observerades i studien. Borjas fann att andra generationen invandras relativlön tenderade att konvergera mot majoritetsbefolkningens lönenivå. Detta gällde såväl för etniska grupper i vilka föräldragenerationen hade högre relativlön än den infödda befolkningen som för etniska grupper i vilka föräldragenerationen hade lägre relativlön än den infödda befolkningen.

Skyt Nielsen m fl (2001) studerade skillnader i utveckling av t ex utbildning, lön och arbetslöshet mellan andragenerationsinvandrare och personer med danskfödda föräldrar. De fann att föräldraegenskaper har en stark inverkan på sannolikheten att fullfölja högre utbildning och på sannolikheten att komma in på arbetsmarknaden men liten effekt på arbetslöshetstider och på löneutvecklingen. Att växa upp i ett invandrantätt bostadsområde har en negativ inverkan på utvecklingen på arbetsmarknaden både för andragenerationsinvandrare och för personer med danskfödda föräldrar.

På senare år har det även kommit en del studier rörande andra generationens invandrare på svensk arbetsmarknad. I en tidig studie fann Ekberg (1997) att andra-

generationsinvandrare med utomeuropeisk bakgrund har väsentligt sämre arbetsmarknadsposition än såväl övriga andragenerationsinvandrare som barn till infödda svenskar.

Wilhelmsson (2000) studerade arbetsmarknadsläget bland unga personer med invandrarbakgrund. Wilhelmssons studie innehöll såväl individer vilka var födda i Sverige av utrikes födda föräldrar som individer vilka invandrat till Sverige i unga år. Wilhelmsson fann att arbetsmarknadsläget var sämre bland individer med invandrarbakgrund än bland svenskar. Månsson och Ekberg (2000) fann att sannolikheten att få ett arbete var lägre bland individer med utrikes födda föräldrar än bland individer med svenskfödda föräldrar. Ekberg och Rooth (2001) fann att risken för arbetslöshet var högst bland andra generationens invandrare med föräldrar födda i sydeuropeiska eller icke-europeiska länder.

Några svenska studier har dessutom haft ett intergenerationellt perspektiv. Österberg (2000) studerade intergenerationella inkomstöverföringar för olika etniska grupper och fann bl a att individer med utrikes födda föräldrar hade lägre sannolikhet än individer med svenskfödda föräldrar att bli höginkomsttagare som vuxna. Vidare fann Österberg att individer med utrikes födda föräldrar löpte större risk än individer med svenskfödda föräldrar att bli låginkomsttagare som vuxna. Hammarstedt (2001) studerade egenföretagandet bland andra generationens invandrare i Sverige. Han fann att andelen egenföretagare var högre bland individer vilka vuxit upp med fäder som själva var egenföretagare och att den intergenerationella överföringen hos flertalet av de europeiska invandrargrupperna liknade den som fanns i den infödda befolkningen. Hammarstedt och Ekberg (2001) studerade socialbidragstagandet

bland andra generationens invandrare och fann att individer med utrikes födda föräldrar hade högre grad av socialbidragstagande än individer med svenskfödda föräldrar. Speciellt dystert såg situationen ut för individer med utomeuropeiskt födda föräldrar. För merparten av de studerade invandrargrupperna var föräldrarnas inkomst under uppväxtåren av avgörande betydelse för barnens risk att hamna i socialbidragsberoende som vuxna.

Den aktuella studien skiljer sig från ovan nämnda studier på ett antal olika punkter. För det första studeras arbetsinkomsten för andra generationens invandrare med föräldrar med olika etnisk bakgrund i Sverige. För det andra har vi haft möjlighet att i hög grad standardisera för skillnader i föräldragenerationen mellan individer med utrikes födda föräldrar och individer med svenskfödda föräldrar. Vi jämför således andra generationens invandrare med individer vars svenskfödda far hade samma socioekonomiska bakgrund vad gäller ålder, yrke och bostadsort som de utrikes födda fäderna. För det tredje observeras de två generationerna i vår studie vid olika tidpunkter. Föräldragenerationen är standardiserad vid tidpunkten 1970 medan barngenerationen observeras år 1997. Det faktum att fäderna i föräldragenerationen är standardiserade och att generationerna observeras vid olika tidpunkter gör att studien får en intergenerationell karaktär.

Data

Datamaterialet för denna studie är hämtat från Statistiska centralbyrån. Data baseras på Folk- och bostadsräkningen 1970 och innehåller information om samtliga utrikes födda individer vilka var boende och sysselsatta i Sverige år 1970. Till varje utrikes född

individ har en svensk "tvilling", med avseende på ålder, yrke och bostadsort (på länsnivå), valts ut.³ De utrikes födda har delats in efter födelseregion. De grupper som används är: födda i Norden, Väst-europa, Östeuropa, Sydeuropa och länder utanför Europa.⁴ Till var och en av dessa grupper har sedan en svensk jämförelsegrupp valts ut. Individerna i gruppen utrikes födda och i respektive svensk jämförelsegrupp är då "tvillingar" med avseende på ovanstående socioekonomiska variabler för året 1970.

Till männen bland de utrikes födda individerna och deras svenskfödda "tvillingar" har vi länkat samtliga barn som var 16 år och äldre år 1997. Detta faktum gör att andra generationsinvandrarna och individerna i de svenska jämförelsegrupperna har fäder med samma ålder, yrke och bostads-län. För att skapa så homogena grupper som möjligt har vi endast inkluderat barn vars föräldrar är födda i samma region, dvs är fadern född i Norden måste även modern

3. Utbildningsbakgrunden hos föräldrarna är inte känd. Föräldrarna är standardiserade så att de har samma yrke, därmed är det troligt att de har ungefär samma utbildningsnivå.

4. Regionerna har delats in på följande sätt:
Norden: Individer med föräldrarna födda i Finland, Norge, Danmark eller Island.

Väst-europa: Individer med föräldrarna födda i Belgien, Frankrike, Irland, Luxemburg, Nederländerna, Schweiz, Storbritannien, Tyskland, Österrike, Australien, Canada eller USA.

Östeuropa: Individer med föräldrarna födda i Albanien, Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, fd Sovjetunionen, fd Tjeckoslovakien, fd Östtyskland eller Ungern.

Sydeuropa: Individer med föräldrarna födda i Cypern, Grekland, Italien, fd Jugoslavien, Malta, Monaco, Portugal, Spanien eller Turkiet.

Utomeuropa: Individer med föräldrarna födda i länder utanför Europa.

vara född i Norden etc. Eftersom föräldragenerationen då blir standardiserad så långt som möjligt är det rimligt att tro att barnen till invandrarna och barnen till de svenskfödda växte upp under liknande socioekonomiska förhållanden.

I vår studie inkluderas således barn födda 1981 och tidigare. Vi bör notera att endast barn födda i Sverige inkluderas i studien. Barn till utrikes födda vilka är födda utomlands och invandrade under unga år är således ej inkluderade i studien. Ej heller inkluderas barn till invandrare vilka invandrat till Sverige efter 1970.

Tabell 1 och 2 beskriver våra data. Arbetsinkomsterna hos andra generationens invandrare och hos de svenska jämförelsegrupperna observeras år 1997. Arbetsinkomsten är då definierad som individens totala inkomst från anställning och/eller egenföretagande år 1997. Föräldrarna och barnen i vår studie observeras med ett intervall på 27 år.

Av *tabell 2* framgår att antalet andra generationsinvandrare i de olika grupperna varierar kraftigt i storlek. Detta förklaras av det faktum att de olika grupperna av utrikes födda var olika stora vid observations-tidpunkten 1970. Vid denna tidpunkt var exempelvis nordiska invandrare den till antalet klart största invandrargruppen i Sverige. Antalet utomeuropeiska invandrare i Sverige var dessutom mycket litet år 1970. Att antalet individer i de svenska jämförelsegrupperna är större än antalet individer i grupperna med andragenerationsinvandrare förklaras av det faktum att barn till utrikes

Tabell 2. Antal individer, andel kvinnor och män samt medelålder hos andra generationens invandrare och svenska jämförelsegrupper 1997.

Föräldrarna födda i	Antal	Genomsnittlig	
		Andel kvinnor (procent)	ålder 1997
Norden	42 460	48,8	31,4
Svensk jämförelsegrupp	75 885	48,6	34,2
Västeuropa	5 286	48,8	36,2
Svensk jämförelsegrupp	23 237	48,6	35,5
Östeuropa	7 266	48,1	39,0
Svensk jämförelsegrupp	19 702	47,8	38,0
Sydeuropa	9 013	47,5	25,9
Svensk jämförelsegrupp	16 389	48,1	31,8
Utomeuropa	591	47,5	23,9
Svensk jämförelsegrupp	2 436	49,9	32,7

födda vilka föddes i utlandet och invandrade till Sverige i unga år ej inkluderas i studien.

Vidare varierar den genomsnittliga åldern mellan de olika grupperna. Att andragenerationsinvandrare vars föräldrar är födda i Öst- eller Västeuropa har betydligt högre medelålder än t ex andragenerationsinvandrare vars föräldrar är födda i Sydeuropa eller i utomeuropeiska länder har sin förklaring i att flertalet invandrare från Öst- och Västeuropa invandrade betydligt tidigare än t ex invandrare från Sydeuropa eller från utomeuropeiska länder (se t ex Lundh & Ohlsson 1999).

Våra data kommer att analyseras på följande sätt: inledningsvis presenteras des-

Tabell 1. Beskrivning av data.

Tipunkt:	1970	-1981	1997
	Utrikes födda och svenskfödda tvillingar observeras	Födelseår för andra generationens invandrare och barn till svenskfödda	Arbetsinkomsterna hos andra generationens invandrare samt barn till svenskfödda observeras

kriptiv statistik rörande utbildningsnivå och genomsnittliga arbetsinkomster för år 1997 för de olika grupperna av andragenerationsinvandrare och för de svenska jämförelsegrupperna. Därefter skattar vi sk inkomstekvationer i syfte att studera huruvida eventuella skillnader i arbetsinkomst mellan andra generationens invandrare och infödda svenskar kvarstår när vi konstanthåller för faktorer som ålder, utbildning, civilstånd och bostadsregion.

Deskriptiv statistik

I *tabell 3* presenteras utbildningsnivån bland andra generationens invandrare och de svenska jämförelsegrupperna för år 1997. I

tabellerna presenteras statistik för utbildningsnivån hos män och kvinnor separat. Av tabellen framgår att utbildningsnivån varierar mellan de olika grupperna. Högst andel lågutbildade finner vi bland andragenerationsinvandrare vars föräldrar invandrat från utomeuropeiska länder. Här är det dock värt att notera att denna grupp har den lägsta genomsnittsåldern vid observationstillfället och att många av dessa individer därför ej ännu hunnit färdigställa sin utbildning.

Hög andel lågutbildade och dessutom låg andel högutbildade finner vi även bland andragenerationsinvandrare vars föräldrar är födda i Norden och Sydeuropa. Invandringen från dessa regioner har i huvudsak

Tabell 3. Utbildningsnivån bland andra generationens invandrare och svenska jämförelsegrupper 1997.

Region	Antal	Utbildningsnivå (andel i procent)		
		Förgymnasial	Gymnasial	Eftergymnasial
<i>Kvinnor</i>				
Norden	(20 738)	20,9	56,2	22,9
Svensk jämförelsegrupp	(36 889)	18,9	54,9	26,2
Västeuropa	(5 286)	13,1	52,9	34,0
Svensk jämförelsegrupp	(11 288)	15,7	49,1	35,2
Östeuropa	(3 496)	16,1	45,0	41,5
Svensk jämförelsegrupp	(9 414)	17,4	48,9	33,7
Sydeuropa	(4 285)	20,3	56,5	23,2
Svensk jämförelsegrupp	(7 890)	20,2	56,8	23,0
Utomeuropa	(281)	30,2	46,7	23,1
Svensk jämförelsegrupp	(2 436)	14,0	47,7	38,3
<i>Män</i>				
Norden	(21 772)	22,0	58,2	19,8
Svensk jämförelsegrupp	(38 996)	22,4	55,1	22,5
Västeuropa	(2 708)	15,2	50,2	34,6
Svensk jämförelsegrupp	(11 949)	18,3	50,9	30,8
Östeuropa	(3 770)	16,6	42,4	41,0
Svensk jämförelsegrupp	(10 288)	20,9	47,4	31,7
Sydeuropa	(4 728)	22,0	57,5	20,5
Svensk jämförelsegrupp	(8 499)	22,5	57,9	19,6
Utomeuropa	(310)	28,4	49,0	22,6
Svensk jämförelsegrupp	(1 221)	16,0	50,3	33,7

varit arbetskraftsinvandring med lågutbildade invandrare. Det verkar finnas ett samband mellan generationerna vad gäller utbildningsnivån som förklarar den höga andelen lågutbildade och den låga andelen högutbildade bland barnen till invandrare från Norden och Sydeuropa jämfört med andra invandrargrupper.

För barn till invandrare från Väst- och Östeuropa ser bilden annorlunda ut. Här finner vi en högre andel högutbildade och en lägre andel lågutbildade än bland övriga grupper. För grupperna Väst- och Östeuropa gäller dessutom, med undantag för högutbildade kvinnor från Västeuropa att de visar upp en högre andel högutbildade

och en lägre andel lågutbildade än respektive svensk jämförelsegrupp.

Om vi i stället tittar på arbetsinkomsterna hos de olika grupperna finner vi att det även här finns stora skillnader. Genomsnittliga arbetsinkomster för de individer vilka hade en arbetsinkomst år 1997 presenteras i *tabell 4*. Vi presenterar även här separat statistik för män och kvinnor eftersom arbetsinkomsten bl a påverkas av arbetad tid under året och det är ett faktum att mäns och kvinnors arbetsutbud är olika (se t ex Anxo & Flood 1997).

För andragerationsinvandrare från Norden, Sydeuropa och länder utanför Europa finner vi, för såväl män som kvinnor,

Tabell 4. Genomsnittliga arbetsinkomster i kronor bland andra generationens invandrare och svenska jämförelsegrupper vilka hade en arbetsinkomst 1997.

Region	Antal	Samtliga	Indelade efter utbildningsnivå		
			Förgymnasial	Gymnasial	Eftergymnasial
<i>Kvinnor</i>					
Norden	(17 727)	129 400	98 200	125 900	159 800
Svensk jämförelsegrupp	(32 704)	138 000	108 100	129 000	171 700
Västeuropa	(2 300)	154 900	124 600	145 300	178 400
Svensk jämförelsegrupp	(10 107)	148 200	111 500	134 700	179 400
Östeuropa	(3 069)	172 200	122 900	151 500	206 000
Svensk jämförelsegrupp	(8 396)	153 900	128 400	141 100	182 600
Sydeuropa	(3 217)	108 500	73 500	108 400	129 600
Svensk jämförelsegrupp	(6 938)	130 400	103 000	127 700	156 000
Utomeuropa	(198)	87 800	43 800	92 900	105 100
Svensk jämförelsegrupp	(1 100)	147 900	106 400	131 800	179 400
<i>Män</i>					
Norden	(18 725)	195 800	154 100	188 700	252 200
Svensk jämförelsegrupp	(35 258)	212 000	168 200	200 000	278 100
Västeuropa	(2 469)	253 900	202 300	218 100	322 700
Svensk jämförelsegrupp	(10 866)	228 700	171 800	206 300	294 200
Östeuropa	(3 280)	255 800	171 600	213 300	323 200
Svensk jämförelsegrupp	(9 334)	237 100	187 400	214 500	298 700
Sydeuropa	(3 700)	150 400	96 400	149 300	191 900
Svensk jämförelsegrupp	(7 671)	203 400	168 000	196 100	259 600
Utomeuropa	(226)	136 900	74 100	116 100	228 100
Svensk jämförelsegrupp	(1 104)	220 180	150 100	196 400	283 900

att andra generationens invandrare ej når upp till de svenska jämförelsegruppernas genomsnittliga arbetsinkomster. Detta gäller oberoende av individernas utbildningsnivå. Det är också ett faktum att arbetsinkomsterna i dessa grupper är väsentligt lägre än arbetsinkomsterna bland andragenerationsinvandrare vars föräldrar är födda i Väst- eller Östeuropa.

För personer vars föräldrar är födda i Väst- eller Östeuropa gäller dessutom att de genomsnittliga arbetsinkomsterna är högre än i de svenska jämförelsegrupperna. För andra generationens invandrare från Västeuropa gäller detta för samtliga utbildningsnivåer utom bland kvinnor med eftergymnasial utbildning. För denna grupp ligger den genomsnittliga årsinkomsten i nivå med den som gäller för svenska kvinnor. För de personer som har sina rötter i Östeuropa är den genomsnittliga arbetsinkomsten lägre än för den svenska jämförelsegruppen bland lågutbildade. För de övriga utbildningsnivåerna är dock arbetsinkomsterna högre för andragenerationsinvandrarna än för den svenska jämförelsegruppen.

Skattningar av inkomstekvationer

I detta avsnitt skall vi närmare studera och analysera skillnader i arbetsinkomst mellan olika grupper av andragenerationsinvandrare och de svenska jämförelsegrupperna. Med hjälp av en statistisk inkomstekvation baserad på humankapitalteori undersöks huruvida det finns skillnader i arbetsinkomst mellan andra generationens invandrare med föräldrar från olika regioner och svenska jämförelsegrupper när faktorer som ålder, utbildning, civilstånd och bostadsregion konstanthålles. Den statistiska inkomstekvationen har följande utseende:

$$\ln(\text{arbetsinkomst}) = \alpha + \beta_1 \text{ ålder} + \beta_2 \text{ ålder}^2 + \beta_3 \text{ Utbildning}_1 + \beta_4 \text{ Utbildning}_2 + \beta_5 \text{ Civilstånd} + \beta_6 \text{ Region} + \beta_7 \text{ Andragenerationsinvandrare} + \varepsilon_i$$

I inkomstekvationen bestäms en individs logaritmerade arbetsinkomst av ovan nämnda individuella egenskaper. β -koefficienterna betecknar hur dessa egenskaper påverkar arbetsinkomsten. Alla variabler i inkomstekvationen utom ålder är sk dummyvariabler. Värdet på β -koefficienterna mäter inkomstskillnaden i procent relativt jämförelsegruppen. Ett positivt värde på en β -koefficient innebär då att individer med denna egenskap har högre arbetsinkomster än jämförelsegruppen. För utbildningsvariablerna står Utbildning 1 för individer med gymnasial utbildning och Utbildning 2 för individer med eftergymnasial utbildning. Jämförelsegrupp är i detta fall individer med enbart förgymnasial utbildning. Variabeln Civilstånd står för att individen är gift. Jämförelsegrupp blir här ogifta individer. Variabeln Region innebär att individen bor i Stockholms län, Uppsala län, Västra Götalands län eller Skåne län. Jämförelsegrupp blir då individer boende i andra län än dessa. Slutligen innebär variabeln andragenerationsinvandrare att individen har föräldrar födda i utlandet. Jämförelsegrupp blir här individer med svenskfödda föräldrar.

När man jämför inkomsterna hos andra generationens invandrare och barn till infödda med ovanstående inkomstekvation uppstår ett problem som har att göra med i vilken utsträckning de båda grupperna förvärvsarbetar eller ej. En del individer ur de båda grupperna förvärvsarbetar ej, antingen beroende på ofrivillig arbetslöshet eller beroende på att de väljer att ägna sig åt hushållsarbete. Det är dock endast i de fall då individerna faktiskt förvärvsarbetar som vi kan observera arbetsinkomsten. Indivi-

dernas beslut att förvärvsarbeta sker förmodligen inte slumpmässigt. Det är rimligt att tro att de individer vilka får en hög arbetsinkomst är de som i störst utsträckning väljer att förvärvsarbeta och dessutom är de som löper minst risk att bli ofrivilligt arbetslösa. De individer som ej förvärvsarbetar skulle därför troligen haft en lägre arbetsinkomst än genomsnittet om de hade haft arbetsinkomst. I denna studie begränsar vi oss till att undersöka arbetsinkomsterna hos de individer som faktiskt arbetar. De uppgifter om arbetsinkomsten som varit tillgängliga har inte tagit hänsyn till att individer har olika arbetsutbud. Det bör dock påpekas att under mitten av 1990-talet var skillnaderna i arbetsutbud mellan andra generationen invandrare och totalbefolkningen obetydliga.⁵

Eftersom det dessutom är rimligt att anta att den arbetade tiden varierar mellan kvinnor och män skattar vi separata inkomstekvationer för dessa grupper. Vi skattar således en inkomstekvation för kvinnor och en för män för respektive grupp andragenerationsinvandare och deras svenska jämförelsegrupp. Resultaten presenteras i *tabell 5*.

Av tabellen framgår att det föreligger statistiskt signifikanta skillnader i arbetsinkomst mellan kvinnliga andragenerationsinvandrare med föräldrar födda i Norden och deras svenska jämförelsegrupp när vi konstanthåller för de variabler som ingår i vår inkomstekvation. Skillnaden uppgår till 2,7 procent.⁶ För andragenerationsinvandrare med föräldrar födda i utomeuropeiska länder gäller att skillnaderna är statistiskt signifikanta och uppgår till cirka 22 procent lägre inkomst jämfört med den svenska jämförelsegruppen.

För grupperna Västeuropa, Östeuropa och Sydeuropa föreligger dock inga statistiskt signifikanta skillnader i arbetsinkomst

för kvinnor jämfört med den svenska jämförelsegruppen. Av *tabell 4* framgick dock att det oberoende av utbildningsnivå förekommer tämligen stora skillnader i arbetsinkomst mellan kvinnor med föräldrar födda i Sydeuropa och den svenska jämförelsegruppen. Dessa skillnader kvarstår således inte när vi konstanthåller för olika variabler. Av *tabell 2* framgick att den genomsnittliga åldern för den sydeuropeiska gruppen uppgår till cirka 26 år. Genomsnittsåldern för den svenska jämförelsegruppen uppgår till cirka 32 år. Eftersom åldern har en kraftig positiv påverkan på arbetsinkomsten är det troligtvis så att skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnliga andragenerationsinvandrare med föräldrar födda i Sydeuropa och deras svenska jämförelsegrupp till stor del kan förklaras av åldersskillnader mellan de båda grupperna.

Om vi istället studerar arbetsinkomsterna bland män framgår av *tabell 5* att statistiskt signifikanta skillnader föreligger mellan andragenerationsinvandrare från Norden, Östeuropa, Sydeuropa och deras svenska jämförelsegrupper. Störst är skillnaden mellan personer vars föräldrar är födda i Sydeuropa och den svenska jämförelsegruppen. Här uppgår skillnaden i arbetsinkomst till cirka 20 procent. För grupperna

5. 77 procent arbetade heltid bland de yrkesverksamma andragenerationsinvandrarna jämfört med 75 procent för totalbefolkningen. Andelen i arbetskraften var 74 procent för andragenerationsinvandrarna mot 77 procent för totalbefolkningen (se SCB 1994).

6. Den skattade koefficienten är en approximation eftersom lönerna är på logaritmerad form. Den exakta skillnaden i procent mellan andragenerationsinvandrare och individer med svenskfödda föräldrar kan beräknas som: $(e^{-0,027}-1)*100 = 2,66$ där e är den naturliga logaritmen.

Tabell 5. Inkomstekvationer (logaritmerad arbetsinkomst). Andra generationens invandrare och svenska jämförelsegrupper. Standardfel inom parentes.

	Norden	Västeuropa	Östeuropa	Sydeuropa	Utomeuropa
<i>Kvinnor</i>					
Konstant	2,774** (0,061)	2,521** (0,125)	2,317** (0,136)	1,909** (0,157)	1,988** (0,389)
Ålder	0,174** (0,004)	0,187** (0,007)	0,201** (0,007)	0,222** (0,010)	0,203** (0,023)
Ålder ²	-0,002** (0,000)	-0,002** (0,000)	-0,002** (0,000)	-0,003** (0,000)	-0,002** (0,000)
Civilstånd	-0,005 (0,011)	-0,027 (0,021)	0,017 (0,021)	-0,028 (0,027)	-0,089 (0,073)
Utbildning 1	0,400** (0,014)	0,374** (0,031)	0,282** (0,031)	0,480** (0,033)	0,631** (0,100)
Utbildning 2	0,574** (0,016)	0,570** (0,032)	0,479** (0,032)	0,584** (0,038)	0,728** (0,103)
Region	0,173** (0,010)	0,121** (0,021)	0,103** (0,021)	0,131** (0,025)	0,279** (0,079)
Andra generationen inv	-0,027* (0,011)	-0,035 (0,025)	-0,034 (0,023)	-0,010 (0,027)	-0,219* (0,096)
N	50.431	12.407	11.465	10.155	1.298
R ²	0,161	0,159	0,152	0,174	0,232
<i>Män</i>					
Konstant	2,443** (0,052)	2,450** (0,104)	2,281** (0,118)	2,005** (0,131)	0,921** (0,332)
Ålder	0,236** (0,003)	0,232** (0,006)	0,234** (0,006)	0,264** (0,008)	0,310** (0,020)
Ålder ²	-0,002** (0,000)	0,003** (0,000)	-0,003** (0,000)	-0,003** (0,000)	-0,004** (0,000)
Civilstånd	0,170** (0,010)	0,227** (0,019)	0,236** (0,019)	0,177** (0,024)	0,196** (0,072)
Utbildning 1	0,353** (0,011)	0,312** (0,023)	0,297** (0,024)	0,407** (0,026)	0,487** (0,086)
Utbildning 2	0,454** (0,013)	0,473** (0,025)	0,509** (0,025)	0,462** (0,031)	0,561** (0,093)
Region	0,101** (0,008)	0,074** (0,017)	0,076** (0,018)	0,024 (0,025)	0,055 (0,069)
Andra generationens inv	-0,063** (0,009)	-0,018 (0,021)	-0,127** (0,020)	-0,219** (0,002)	-0,142 (0,084)
N	53.983	13.335	12.614	11.371	1.330
R ²	0,216	0,220	0,152	0,245	0,356

** Statistiskt signifikant på 1 procentnivån. * Statistiskt signifikant på 5 procentnivån.

som har sina rötter i Västeuropa och länder utanför Europa föreligger dock inga statistiskt signifikanta skillnader i arbetsinkomst i relation till de svenska jämförelsegrupperna. För gruppen Utomeuropa kan dock markanta skillnader i arbetsinkomst observeras för män i *tabell 4*. Att skillnaden försvinner när vi konstanthåller för olika variabler kan troligtvis förklaras av: den höga standardavvikelsen i estimatet, den stora åldersskillnaden som finns mellan grupperna samt skillnaden i utbildningsbakgrund, se *tabell 2 och 4*. När det gäller andra variabler är det värt att notera att gifta män har väsentligt högre arbetsinkomster än ogifta män.

Sammanfattning och slutsatser

I denna artikel har vi studerat arbetsinkomsterna hos olika grupper av andragenerationsinvandrare och svenska jämförelsegrupper. Av studien framgår att det finns skillnader i arbetsinkomster mellan såväl andragenerationsinvandrare och svenska jämförelsegrupper som mellan olika grupper av andragenerationsinvandrare.

Då vi tar hänsyn till ålder, civilstånd, utbildning och bostadsregion så försvinner mycket av inkomstskillnaderna mellan olika andragenerationsinvandrare och svenska jämförelsegrupper som kan observeras i enkla deskriptiva jämförelser.

Vi hittar inga statistiskt signifikanta inkomstskillnader mellan kvinnor vars föräldrar är födda i Västeuropa, Östeuropa eller i Sydeuropa och deras svenska jämförelsegrupper. Däremot finner vi att kvinnor som har föräldrar födda i Norden och i länder utanför Europa har lägre inkomst än sina svenska jämförelsegrupper. Den största skillnaden i inkomst mellan någon kvinnlig andragenerationsgrupp och personer med båda föräldrarna födda i Sverige gäller per-

soner vars föräldrar är födda utanför Europa, cirka 22 procents lägre inkomst jämfört med den svenska jämförelsegruppen. För männen finner vi en negativ inverkan på inkomsten, då vi tar hänsyn till ålder, bostadsregion, utbildning och civilstånd, av att ha föräldrar som är födda i övriga Norden, Östeuropa och Sydeuropa.

Det bör påpekas att vår studie är baserad på barn till utrikes födda vilka invandrat före 1970, dvs vid en tidpunkt då arbetsmarknadsläget för invandrare i Sverige fortfarande såg ljusst ut. Invandringen till Sverige efter mitten av 1970-talet har till stor del varit flyktinginvandring från länder utanför Europa. Inom de närmaste åren kommer även barnen till dessa invandrare ut på svensk arbetsmarknad. Mot bakgrund av den dåliga inkomstsituationen hos många av de grupper av andragenerationsinvandrare vi inkluderat i vår studie finns således skäl för pessimism då barnen till senare års invandrare ofta har föräldrar med kulturell och geografisk bakgrund som är avlägsen den svenska.

Avslutningsvis vill vi hävda att vår studie visat att det finns skillnader mellan andragenerationsinvandrare och svenska jämförelsegrupper vad gäller arbetsinkomster. I vissa fall har inkomstskillnader som funnits visat sig bero på skillnader i bakgrundsegenskaper, t ex ålder och utbildning. I en analys av inkomstskillnader mellan personer med svenska föräldrar respektive utländskt födda föräldrar där man dels standardiserar för väsentliga skillnader mellan föräldrarna, dels kontrollerar för ålder, utbildning, civilstånd och bostadsregion kan tolkningen av de påvisade skillnaderna vara: 1) att viktiga egenskapsskillnader inte finns med, 2) att en överföring mellan generationer är betydelsefull eller 3) att det förekommer olika former av etnisk diskriminering.

Referenser

- Anxo D & Flood L (1997) "Patterns of Time Use in Sweden" i Persson I & Jonung C (red) *Women's Work and Wages*. Routledge, London.
- Arrow K (1972) "Models of Job Discrimination" i Pascal A H (red) *Racial Discrimination in Economic Life*. Lexington Books, Lexington.
- Becker G (1957) *The Economics of Discrimination*. The University of Chicago Press, Chicago.
- Becker G & Tomes N (1979) "An Equilibrium Theory of the Distribution of Income and Intergenerational Mobility" *Journal of Political Economy*, 87, s 1153-1189.
- Bevelander P (2000) *Immigrant Employment Integration and Structural Change in Sweden 1970-1995*. Doktorsavhandling, Institutionen för ekonomisk historia, Lunds universitet.
- Borjas G J (1992) "Ethnic Capital and Intergenerational Mobility" *Quarterly Journal of Economics*, 107, s 123-150.
- Borjas G J (1993) "The Intergenerational Mobility of Immigrants" *Journal of Labor Economics*, 11, s 113-134.
- Carliner G (1980) "Wages, Earnings and Hours of First, Second and Third Generation American Males" *Economic Inquiry*, 18, s 87-102.
- Chiswick B (1977) "Sons of Immigrants: Are They at an Earnings Disadvantage?" *American Economic Review*, 67, s 376-380.
- Chiswick B (1988) "Differences in Education and Earnings across Racial and Ethnic Groups" *Quarterly Journal of Economics*, 103, s 571-597.
- Edin P-A & Åslund O (2001) "Invandrare på 1990-talets arbetsmarknad" Rapport till kommittén Valfärdsbokslut, Uppsala.
- Ekberg J (1983) *Inkomsteffekter av invandring*. Doktorsavhandling, Nationalekonomiska institutionen, Lunds universitet.
- Ekberg J (1997) "Hur är arbetsmarknaden för den andra generationens invandrare?" *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 3, s 5-16.
- Ekberg J & Hammarstedt M (2002) "20 år med allt sämre arbetsmarknadsintegrering för invandrare" *Ekonomisk debatt*, (kommande).
- Ekberg J & Rooth D-O (2001) "Unemployment and Earnings for Second Generation Immigrants – Parent Composition and Ethnic Disparities" Mimeo. Växjö University.
- Hammarstedt M (2001) *Making a Living in a New Country*. Doktorsavhandling, Nationalekonomiska institutionen, Växjö universitet.
- Hammarstedt M & Ekberg J (2001) "Social Assistance among Second Generation Immigrants in Sweden – The Importance of Family Background" Växjö University Working Paper Series, 9.
- Lundh C & Ohlsson R (1999) *Från arbetskraftsimport till flyktinginvandring*. SNS-förlag, Stockholm.
- Månsson J & Ekberg J (2000) "Second Generation Immigrants in the Swedish Labour Market" Växjö University Working Paper Series, 4.
- Phelps E (1972) "The Statistical Theory of Racism and Sexism" *American Economic Review*, 62, s 659-661.
- SCB (1994) "Arbetskraftsundersökningen, specialbearbetning" SCB, Stockholm.
- Scott K (1999) *The Immigrant Experience*. Doktorsavhandling, Institutionen för ekonomisk historia, Lunds universitet.
- Skyt Nielsen H, Rosholm M, Smith N & Husted L (2001) "Intergenerational Transmissions and the School-to-Work Transition of 2nd Generation Immigrants" IZA, Discussion Paper No 296.
- Solon G (1999) Intergenerational Mobility in the Labor Market. Ingår som kapitel 29 i *International handbook of labor economics*, vol 3A.
- Wadensjö E (1972) *Immigration och samhällsekonomi*. Doktorsavhandling, Nationalekonomiska institutionen, Lunds universitet.
- Wilhelmsson R (2000) *Ethnic Differences in the Swedish Youth Labour Market*. Licentiatavhandling, Nationalekonomiska institutionen, Stockholms universitet.
- Österberg T (2000) *Economic Perspectives on Immigrants and Intergenerational Transmissions*. Doktorsavhandling, Nationalekonomiska institutionen, Göteborgs universitet.